

Εξέταση στην «Αριθμητική Γραμμική Άλγεβρα» (01/2016)

Θέμα 1. (2 Βαθμοί) (α) Έστω $0 \neq x$, η λύση του συστήματος $Ax=b$, όπου A $n \times n$ αντιστρέψιμος πίνακας και x, b διανύσματα. Αν $x+\delta x$ είναι η λύση του διαταραγμένου συστήματος $A(x+\delta x)=b+\delta b$, να δείξετε

$$\frac{1}{\kappa(A)} \frac{\|\delta b\|}{\|b\|} \leq \frac{\|\delta x\|}{\|x\|} \leq \kappa(A) \frac{\|\delta b\|}{\|b\|}.$$

(β) Έστω πίνακας $A \in \mathbb{R}^{2016 \times 2016}$ θετικά ορισμένος, συμμετρικός, με ιδιοτιμές που περιέχονται στο διάστημα $[5, 100]$, και διάνυσμα $b = [1, 1, 0, \dots, 0]^T \in \mathbb{R}^{2016}$. Αν x είναι η ακριβής λύση του συστήματος $Ax=b$, και $x+\delta x$ είναι η λύση του διαταραγμένου συστήματος $A(x+\delta x)=b+\delta b$, με $\delta b = [10^{-6}, 10^{-6}, \dots, 10^{-6}] \in \mathbb{R}^{2016}$ να βρεθεί μία εκτίμηση σφάλματος για την ποσότητα $\frac{\|\delta x\|}{\|x\|}$.

Θέμα 2 (3 Βαθμοί) (α) Για το σύστημα $Ax=b$ με $b=[4, 8, -9]^T$ και

$$A = \begin{pmatrix} 5 & 0 & 1 \\ 0 & 8 & 0 \\ 1 & 0 & 10 \end{pmatrix}$$

να κατασκευάσετε την επαναληπτική μέθοδο χαλάρωσης που αντιστοιχεί στην μέθοδο Jacobi (**JOR**) ως στάσιμη επαναληπτική διαδικασία Richardson ($x^{(k+1)} = x^{(k)} + a_k Q^{-1} r^{(k)}$, όπου $r^{(k)} = b - Ax^{(k)}$, $a_k = a$). Να μορφοποιήσετε υπολογιστικά τον αλγόριθμο (**JOR**) ως στάσιμη επαναληπτική διαδικασία Richardson (χωρίς αντιστροφή πινάκων). Να βρεθούν οι τιμές της παραμέτρου χαλάρωσης a , για τις οποίες η **JOR** συγκλίνει. Υπάρχουν τιμές της παραμέτρου χαλάρωσης για τις οποίες η **JOR** να συγκλίνει ταχύτερα από την αρχική μέθοδο Jacobi;

(β) Για το σύστημα του ερωτήματος (α) να μελετήσετε την σύγκλιση της μεθόδου χαλάρωσης που αντιστοιχεί στην Gauss-Seidel (**SOR**). Να υπολογιστούν (αν υπάρχουν) τιμές της παραμέτρου χαλάρωσης για τις οποίες η **SOR** συγκλίνει ταχύτερα από την Gauss-Seidel.

Θέμα 3 (3 Βαθμοί) (α) Για το σύστημα του ερωτήματος 2(α), να ορίσετε την μέθοδο των κλίσεων ως επαναληπτική διαδικασία Richardson.

(β) Χρησιμοποιώντας τον τύπο $\|e^{(k+1)}\| \leq \frac{k_2(A)-1}{k_2(A)+1} \|e^{(k)}\|$ να βρεθεί το πλήθος

των επαναλήψεων που απαιτούνται ώστε το σφάλμα να είναι μικρότερο από 10^{-5} . (Δίνεται η λύση του συστήματος $x=[1, 1, -1]^T$).

(γ) Ο αλγόριθμος των συζυγών κλίσεων για συμμετρικούς και θετικά ορισμένους πίνακες κατασκευάζεται ως εξής:

1. Ορίζουμε: $x^{(0)}, r^{(0)} = b - Ax^{(0)}, p^{(0)} = r^{(0)}$.

2. $a_k = p^{(k)T} r^{(k)} / p^{(k)T} A p^{(k)}$

3. $x^{(k+1)} = x^{(k)} + a_k p^{(k)}$

4. $r^{(k+1)} = r^{(k)} - a_k A p^{(k)}$

5. $\beta_k = (A p^{(k)})^T r^{(k+1)} / (A p^{(k)})^T p^{(k)}$

6. $p^{(k+1)} = r^{(k+1)} - \beta_k p^{(k)}$

Να δείξετε ότι το καινούριο υπόλοιπο $r^{(k+1)}$ είναι κάθετο στην κατεύθυνση $p^{(k)}$, και ισοδύναμα ότι το $p^{(k+1)}$ είναι κάθετο στο $r^{(k+1)}$.

Θέμα 4 (2 Βαθμοί) (α) Να υπολογίσετε μία προσέγγιση της μέγιστης (κατά μέτρο) ιδιοτιμής του πίνακα

$$A = \begin{pmatrix} 4 & 0 & 1 \\ 0 & 3 & 0 \\ 1 & 0 & 4 \end{pmatrix}$$

χρησιμοποιώντας 2 επαναλήψεις της μεθόδου των δυνάμεων χρησιμοποιώντας ως αρχικό διάνυσμα το $x^{(0)} = [1, 0, 0]^T$.

(β) Να ορίσετε το πηλίκο Rayleigh, και με τη βοήθεια του να βελτιώσετε την εκτίμηση της πρώτης ιδιοτιμής του ερωτήματος (α).

Διάρκεια εξέτασης: 2 ώρες και 30 λεπτά.

Καλή επιτυχία.